

Style wychowania

Czy jest jeden idealny wzór wychowania dziecka? Czy można wziąć jakikolwiek poradnik, przeczytać i według niego wychować dziecko, które będzie takie, jak wyobrażony przez kogoś wzór tego ideału? Nie. Bo należy pamiętać, że każde dziecko jest inne, ma własną osobowość, a jego rozwój przebiega adekwatnie do jego potrzeb. Osoby będące rodzicami też były wychowane inaczej. Okazuje się, że u jednego co niedzielę jadło się wspólny obiad a popołudniu czas spędzała razem cała rodzina, u drugiego każdy jadł kiedy chciał i robił co chciał. To jak zaplanować wspólną niedzielę dla dziecka? Pierwszy czy drugi wzór jest lepszy? A może coś wspólnego wypracować? Czy to będzie ten idealny wzór? Poniżej przedstawie style wychowania jakie pojawiają się w literaturze, co może ułatwić porozumienie oraz postrzeganie własnych metod wychowawczych stosowanych wobec dziecka.

Rodzinę tworzą rodzice i dzieci. Rodzic to również pierwszy nauczyciel dla swojego dziecka, więc to on pokazuje jak żyć. W pierwszych latach dziecko obserwuje i naśladuje. Dziecko szybko „wyłapie” relacje w rodzinie, co pokaże w swoim zachowaniu. Jak będzie krzyczało na zabawkę, to będzie znaczyło, że ktoś z bliskiego otoczenia to robił, a ono to widziało. Jeżeli widzi, że ktoś dorosły nakrywa do stołu to w pewnym wieku też chce to robić. Dlatego warto zadbać co w relacjach dorosłych obserwuje dziecko.

W domu, potem przedszkolu czy szkole dziecko uczy się różnych ról, które będzie przyjmować w życiu dorosłym, ale to rodzina daje mu fundamenty do budowania własnego życia poprzez wartości, wzorce czy zachowania. Ponieważ każdy rodzic ma swój własny styl wychowania to myślę, że warto się z nimi zapoznać.

Maria Ziemska (Rodzina a osobowości, 1970 Warszawa) wyróżniła 3 style wychowania:

1. Styl autokratyczny, który dominuje w rodzinach konserwatywnych, gdzie jeden rodzic jest dojmujący (głowa rodziny). Reguły obowiązujące w rodzinie są sztywne i narzucone odgórnie i one często określają aktywność dziecka. Komunikacja w niej jest od rodzica do dziecka. Nie ma możliwości na dyskusję czy wymianę argumentów.

Dziecko wie co może, a czego nie może. Zna kary i nagrody jakie mogą go dotyczyć. Niestety często nie rozumie zasad panujących w rodzinie. Nie dostają informacji dlaczego coś takiego ma być. Często padają tu słowa „Bo tak”, „Bo ja tak chcę”, „Nie zrozumiesz tego”. Zachowanie dziecka podlega stałej kontroli. Rodzic jest w tym stylu przekonany o swojej nieomyślności i słuszności więc hamowany jest tu rozwój dziecka w obszarze emocjonalnym, społecznym i moralnym. Mały człowiek nie może być samodzielny więc poznawać świata na zasadzie również popełniania błędów i wyciągania z tego wniosków. Takiemu dziecku trudno też poznawać samego siebie.

Jakie konsekwencje takie wychowanie może przynieść dziecku? Niektóre dzieci reagują agresją i buntem na wygórowane wymagania rodziców. Inne, gdy stawiane im wymagania są w miarę adekwatne dla ich wieku, rozwoju i potrzeb potrafią im sprostać i otrzymać nagrodę. Jednak swoją aktywność, zainteresowania itp. dziecko może rozwijać tylko w obszarach wskazanych przez rodziców. W sytuacjach problemowych i dla niego trudnych ma świadomość, że może się do nich zwrócić o pomoc, a rodzice mu pomogą. Patrząc na to łagodniejsze podejście stylu autorytatywnego można się przekonać, że nie będzie ono powodować u dziecka stałego poczucia lęku przed karami oraz pozwoli mu na ukształtowanie poczucia własnej wartości.

2. Styl demokratyczny uważany jest za najbardziej adekwatny do rozwoju dziecka. W tym stylu rodzice mają i przeznaczają czas dla dziecka. Jest ono pełnoprawnym członkiem rodziny. Obowiązki jakie ma zna i akceptuje. Wie, że rodzicom może opowiadać o swoim życiu (problemach czy radościach). Wszystkie co robi i przeżywa jest rozumiane przez opiekunów.

W tym stylu rodzice unikają kar a stawiają na rozmowę, wyjaśnianie i tłumaczenie. Budowana więź emocjonalna jest silna. Wśród uczuć przeważają te pozytywne oraz wzajemne zaufanie, szacunek czy życzliwość. Rodzice nie rozwiązują problemów swoich dzieci tylko wspierają je w jego rozwiązaniu i pokonaniu.

3. Styl liberalny to nic innego jak podejście do wychowania poprzez postrzeganie go jako zapewnienie dziecku warunków do rozwoju, które są niczym nieskrępowane. Rodzice w tym podejściu starają się spełnić wszystkie życzenia dziecka. Uważnie obserwują i wysłuchują sygnałów i informacji wysyłanych przez dziecko by zaspakajać jego potrzeby. Temu podporządkowują życie rodzinne. Dbają by dziecko nagradzać, bardzo rzadko dają kary a jak już to są one słabe.

Dziecko nie ma obowiązków ani zasad czy ograniczeń wprowadzonych do życia. Takie wychowanie sprawi, że dzieci nie znają norm społecznych przez co może się zdarzać, że je naruszają i nie rozumieją zwracanej mu wtedy uwagi. Wywołuje to u nich często zdziwienie. Wykazują się samowolnym działaniem, buntują się przeciwko jakimkolwiek ograniczeniom. Często kierują rodzicami.

Teraz czas na chwilę refleksji. Może się zdarzyć, że rodzice wychowani w różnych stylach, przekazują je swoim dzieciom co prowadzi do braku jednorodnych zasad. Warto nad tym popracować, może coś zmienić w wychowaniu. Poza stylami ważnym elementem są jeszcze postawy rodzicielskie i o nich będzie później.

Patrycja Matyszczak